

Preceptum nonum

302. 2°.
De nono et decimo Decal.
legi preceptis - 237

(37)

Non concupisces uxorem proximi tui

Deuterio. 5.

Preceptum decimum

Non robur ^{no agrum} ~~est~~, non seruum, non ancillam, no bouem,
non asinum, ^{et primum} ~~nee omnia~~, que illius sum

quare in lege dei ~~prohibentur~~ actus etiam interiores, prohibentur

Cum lex his decem preceptis nobis tradita non mundana, aut hominis sit, qui ea solum, que exterioris aspectu, agnoscit: ac ~~et iudicat~~, sed dei, qui humana etiam corda examini sui sensa ac minimas cogitationes intuetur, et cuius oculis interiora nostra eque ac exteriora nuda et aperta sunt, dicente sacro eloquio, homo videt ea, que foris sunt, deus autem intuetur cor. merito positus iam preceptes, que ad exteriora nostra, dicta, scilicet, et facta primo et principaliter spectant, illa, que interiora, nempe tantas animę actiones, quas cogitationes dicimus, moderantur, ultimo loco adhibentur. homo namque homini non opere aut verbo tantum, sed et animi cupiditate noxius et iniurius esse potest, dum proximi uel alienius rei illius damnum: iniuriam, aut in commodum apud se cogitat et molitur. Id autem in omnibus posterioribus tabulis preceptis deus interdixit, ut inter homines sit cura dilectio in diuidua unitas ac forma cordia, que omnium mandatorum secundę tabule 2^a radix est, atque ideo talicordie illa disposita, ut aperte hęc sua mens omnibus constaret, et ^{ut} ~~ad~~ rei optime congrueret. In quarto precepto qualiter erga

heb. 9.

1. reg. 16.

deus scrutator cordium.

superiores nos nos gerere debemus, docet, in quinto circa
equalem, ~~erga~~ ^{erga} proximi, scilicet, personam propriam, in sexto
circa personas proximo maxime coniunctas. Vxorem, scilicet, et
liberos, in septimo circa res proximi exteriores, fortunam, scilicet,
in octavo, ^{vero} ~~ne~~ ⁱⁿ his omnibus ~~non~~ ^{et} uerbo noceamus alteri. reliquum
igitur erat, ut de interioribus animi affectibus aliquid pre-
ciberet, qualisq; nobis animus erga proximum fiducius effe-
doeret, idq; ~~et~~ ⁱⁿ his duobus ultimis preceptis aperte faci-
quibus uniuersaliter omnis concupiscentia omnium illorum, que
in sexto et sep^{mo} preceptis de non mechando de fiducio ^{per-}
bita sunt, tanq; mala et peccatum nobis iure optimo a dno
interdicitur. ^{duo hęc} Distincta esse mandata que concupiscentia ^{re-}

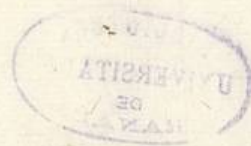
Duo autem hęc precepta distincta esse, non satis ex sacris
constat, unde ~~et~~ ^{et} Origenes ^(que B. Hiero. ^{accidit} ~~constat~~) sequen-
tes Hebreos unum preceptum ex his duobus colligit, quia sa-
coniunctim scriptura commemorat, primum mandatum quibus
tabule in duo diuidens precepta, ut denarius numerus conste-
ret. Verum postea. B. Aug., re oculatius inspecta, primum
tabule precepta tua, secundis uero septem tribuit, hęc de
concupiscenda uxore aut re aliena in duo discreta precepta
curis semiam omnes fere doctores, qui post ipsum scripserunt
sequuti sunt, et ecclesia catholica ut probabiliorē ampliorē
est. nam et ipse postea Moyses uelut rem amplius explicandam
in deuteronomia distinctam uidetur posuisse concupiscentiam
uxoris alienę a concupiscentia cuiuslibet alterius rei. cum
in ^{exodo} deutero. inuoluerit utrumq; preceptum simul dixisset, noceamus
proximo ^{domū} tam proximo tui, nec desiderabis uxorem eius, noceamus

= orige.
B. Hiero.
exo. 20.

B. Aug.

deutero. 5.

exo. 20.

libero. 5.

non ancillam, no boue, non asinum, nec oia, que illius
 sunt, postea in ^{libero} ~~extremo~~ distinctius loquitur, ut precepit
 nonum preceptum et subsequenti decimum, hoc ordine, no
 concupisces uxore proximi tui. (quibus in verbis nonu statuit
 preceptum) non domum: non agrum: non suum: non ancillam: ^{no boue} non ali-
 num, ^{et omnia} que illius sunt, quibus datur decimu preceptum.
 Duo posterea, concupiscentiarum genera diuersa, que his verbis
 exprimentur, altera boni delectabilis, altera boni utilitatis,
 una concupiscentia uxoris, altera rei alienae, duo distincta
 esse precepta, non obscure ostenduntur.

Verum cum sibi dicitur et habendi affectus ^(ut Aug. ait) semitius sibi nobis a
 natura infusus, quam periuurij, homicidij aut ferendi falsi
 testimonij appetitus, ab his enim ^{non} ~~semper~~ ingenio abhorremus
 ad illa uero, nempe ad corporeas voluptates ac huius seculi
 opes ac diuitias statim ab adulescentia proxi admodum
 ac procliuis sumus. Quamuis in sexto et septimo preceptis
 non solum exteriores sed et interiores actus mentis ac facti
^{a dno} ~~sunt~~ prohibiti sunt, sicut in alijs omnibus preceptis mala
 interiora pariter ac exteriora ^{simul} interdumuntur. ne tamen
 rudis populus, maxime Iudaeus, qui carnalis erat, et
 ut scilicet sacra testatur, in circumcisus corde, inde occasione
 aliquam erroris aut deceptionis acciperet, credens malefuij
 conatum, aut saltem voluntatem ad libidine perpetranda
 pronam, habendi qd appetitum procliuem, quadiu opus non
 sequitur, sine peccato esse, ideo dñs ^{in his duobus preceptis}
 specialiter duas distinctas prohibitiones: alteram facti: alteram
 affectus fecit. id quod in reliquis mandatis minime nec erat.

Aug.

lib. 7.

304
239
resuebant, (esse, scilicet, pecc^m) nisi lex deceret non conu...

Exo - 20.
Leu - 20 - 5.

quibus
qui ~~perunt~~ transgrediuntur leges duodecimae precepta,
et que est summa illorum que in illis nobis prohibentur, et que est proxima.
Peccant autem in lege precepta, in nouum non solum quicumque
deliberato animo uxorem proximi sui ad usum carnis conu-
piscunt, aut eo animo vident, audiunt, alloquuntur, aut
eiusmodi aliquid aliud agunt, et qui animum in honestis cogita-
tionibus ad consensum usque oblectant, et oes demum qui deliberato
affectant quicumque opera carnis sexto mandato prohibita - sed
et qui proximo suam uxorem invident, aut sollicitant, eam
sibi ^{in uxore} si ulla det occasio, et cum proximo in comodo ^{cupant} videntur
ut iudei quibus repudium permittebatur, facere soliti ~~erant~~ erant
hac permissione legis abuserentur. In decimum uero preceptum offen-
dunt non tantum qui affectu cordis aliena furantur, aut ea illicitis
contractionibus aut modis alijs secrete appetant, licet in opus
non procurantur dupliciter aut ignominie timore, uel humana uere-
cundia, sed et qui alij fortunas suas, domum suam, arillamque
aut ^{reliqua} dei beneficia invident, illis quoque inuidiam aut
a suis dominis subtrahere aut abducere moluntur. et breuiter
qui aliqua tua aut questio in gemis uel dolore et si a pure peccati,
et proximo proximo aut rebus suis damnum aliquid inferunt.
Summa igitur est ut nihil eorum que in 5° et 7° preceptis prohibita
sunt concupiscamus, aut eo animo desideremus, ut in eo nouum
tam comodo queramus, intem ~~stulti~~ equitatis ac iustitias ~~debet~~
que cuius sua tribuit, soliti, et num proximo iniuriam uel ini-
modi aliqua ex parte sumus, cetera septimum preceptum non que
sua sunt singuli considerantes, sed que aliorum. et ne aliqua
concupiscera animis nostris ferat que noxia et iniqua deturmetum
sit, sed que quicquid cogitamus concupiscimus, id cum primario utilitate
et comodo conuinctum sit.

quibus que ibi dic-
ta sunt reuocantur

philippon - 2

Luc. 10.

Proxim autem nomine non solum ut in parabola Samaritanam et foris
satis ostendit, ois homo intelligit, no solum ille qui ^{in multis} con-
nationis, familiaritatis, aut amicitie, ^{in multis} conuulsi est, sed qui
et exterus aut peregrinus, grecus aut barbarus, fidelis aut
infidelis, bonus aut malus, amicus vel inimicus. Unde Petrus
cum scotari inquit, dñs vetat, non inimici minus qm amici
re attingere prohibet, cum factum interdicit, nihil ois ferac
permitteri siue ab amico siue ab inimico.

lib. 1. de doct. christ.
c. 30.

~~Ex~~ lex christi ~~est~~ spiritalis, cuius scopus est puritas et sanctorum

Ex quibus sane omnibus satis aperte dñs ostendit, suam legem
spiritalis esse, que no solum extero opere, sed in ternis et am-
mi affectibus impletur, et que no exteriora tm mala aut in-
probum ad illa conatum, sed cupiditates et cogitationes
prauas prohibet - quod amplius ex alijs utriusq; testis locis
nobis constat. per Esa. ipe met dñs, ^{inquit} auferte (inquit) ma-
lum cogitationu vras ab oculis meis. Sapiens etiam aperi-
mat peruersas cogitationes nos separare a deo ^{quem} ~~non~~ de corde
vra procedere. ~~mihi qm iniquus esse quam amare peccatum~~

Eccl. 4. Esa. 1.
36.

psalm. 4. sapi. 1.
aut in quorb. 4

In nouo, posterea testam. ^{ac legitimo} christi ipe legis uerus ^{interpres}, adhuc
aperitius hęc oia docet, qui no solum meosq; opus, reliqua ue-
pulsidia adulteria di aut faciendi aio sunt, damnat, sed et
cem ^{mulieru} ~~u~~ aut rei non suę prauu affectu pemitus oib; ^{interdicit}
nosq; ois ab ^{supremo} di ^{impudicitia} ~~aliquos~~ ^{et} ~~causa~~, audistis
(inquit) qđ dictum est antiquis no medietatis, ego aut dico
vobis, ois qui uiderit mulierē ad concupiscēdam eam, iam
medietas est in corde suo, videt, ^{diu} ~~abit~~, oculo, corpore uel manu
aut cogitationis, et a corp alienarq; cupiditate tan paul nos ex-
cupit, ut aboi auaritia caue dum, dicat, ut sollicitudine in crea-
turu gribeat, et ne sim; solliciti qđ mā ducem; aut bibam;
ut Regnare in tuis uelut, dicens nolite Regnare vobis

mat. 5.

Luc. 12.

mat. 6.

concupiscentia omni et renatis inest. continua qd pugna excitat et qd sunt illi armati modus quo
nos oppugnat

Ceterum cum hoc concupiscentes malum omni bus nobis et renatis
et suis hominibus, qui spu dei agunt (Chico et Pet. eius matie
exceptis) in sit, nec cesset continua pugna in membris nris sus-
citare, suma cura vigilandum nobis est, ne illi unqz illi (sicuti
possi) illi succumbamus, sed pro nris viribus, quaj gra chri, que
de nobis semper presto adest, subministrabit, illi resistamus
et debellare conemur. Sed quia hic nos per adversarij
et spiritualis est, et id qd periculosum, nec cesset mille modis
et actibus nos quodlibet ^{aggredi} ~~oppugnare~~, in ante oia scire nobis opus est
quis ille siet, quibus qd ^{modis et} ~~armis~~ nos in uada-
militie. n. periculosus excogitari pot, qd in stadio certata, et
spualis milites modum inimicos, modum tps, et inimicos fraudes
ignorare.

V tantum inimicum

Et quia peccata nos ab eis
talis tunc ee speramus

* gala. 5
- job. 7.

Hoc igitur impium cognoscere et passim nobiscum cogitare peccata
est. dum sumus in hoc corpore, inasidua esse carnis et sps
pugna, totanqz vita nra, ut I. Job. testatur) militiam quendam
super terram ee, a qua liberabimur nunqz, quousqz ab hoc corpore
excepti simus. In hac aut pugna, nraqz inimicum, propriam vniuersalem
concupiscentia, quam (ut ex altis rem examinamus) per duplicem
sacer tes nos docent, aliam nobis congenitam et inatam ad
modum habitus carnis nre inheretent, que sic definiti solet, est
inclinatio nra corruptis appetitibus qd presentum nobis relicta
quam nos fornicam, Apstus uero vocat peccata habitans in carne, aut
legem membrorum repugnantem legi mentis ad Rom. 7. ^{et carne ad}
Rom. 8. que quidem nobis uel in pena uel ad exercitium data est,
unde pprie et absolute no est peccata sed largo modo accpto
hoc est vitium nra carnis, uel pena aut miseria, seu infelicitas quam
illi perpetuo inherens, et ita neqz in renatis ad culpam imputatur.
alia est concupiscentia actualis aut per modum actus, que quidem
na semper sed ad tps in nobis manet, et sic sic definiti solet, est
appetitus seu affectio quedam illius concupiscentie seu inclinationis
nre

Rom. 7.
Rom. 8.

et ad tps recedit

gola. s.

nas, qua caro alia concupiscit aduersus spm eleyem dei, hęc
aut pecc^m proprie est, nō sū semper, sed cōsentiente rōne deliberata,
que quidem, si differentiat ac relictetur, ad meritum potius impu-
tatur, et tunc nō homo sed caro dicitur, aut concupiscere ad-
uersus spm, uti legimus factū in scēmis uicis, et ^{ut} Paulus de seipso
testatur, dicens, scimus enim quia lex spiritus est, ego aut car-
nalis sum. Venundatus sub peccato, qđ enim operor nō intelligo,
nō enim qđ volo bonum hoc ago, sed qđ odi malum, illud facio.
nunc aut iam nō ego operor illud, sed qđ habitat in me peccatum.
scio enim quia nō habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum
nam uelle adiuuat michi, perficere aut bonū, nō inuenio, nō
enim, qđ volo bonū, hoc facio, sed qđ uolo malum, hoc ago, si autē
qđ uolo illud facio, iam nō ego operor illud, sed qđ habitat in me
peccatum. igitur ego ipse mente seruis legi dei, carne autem
legi peccati, mihi ergo nunc harrationis est his, qui sunt
in chrō ihū, qui non sū carne ambulat. Aug. et dicit, quod
si ratio in sua sede consistit, nec declinat, scilicet, post de se deici
carnis, a peccō immunes est homo, etiam si fomes ebulliat. Yem
Grego. Cogitatio quantumcumq; turpis memem nō polluit, si ratio
humana nō consentit. ^{est} Hęc ergo concupiscētia hęc actualis, pecc^m
si ratio essential, alia non. et de illa intelliguntur duo hęc vltima
decalogi mandata, et de eadem loqđ Paulus cum dicit concupis-
cetiam nes uicbam nisi lex diceret nō concupisces. 1. Hęc igitur
est nosa aduersarius qui frequenter nobis iam sub perlium descē-
dit. Arma quibus nos oppugnat, sunt multa et varia, quęcumq;
sū concupiscētia, que a nobis appeti possunt, que omnia B. Jac.
Apł in sua cāno. ad ternarium numerū rededit, dicens, oē qđ est
in mundo aut est concupiscētia carnis aut concupiscētia oculorū aut superbiā.
Modus caro, quo nos aggreditur, a B. Apł Jacōbo in sua cāno.
appente describitur. Unusquisq; uero (inquit) tentatur a con-
cupiscētia sua abstractus et illudat, deinde concupiscētia cū concupiscit

Rom. 7.

Aug. 7.

Grego.

Tom. 7.

pecc. esse

1. 10. 2.

Jaco. 1.

peccatum vero cum consummatum fuerit generaliter
mortem. quibus in verbis tua licet confederare, quibus consumatur in
nobis peccati suggestio, scilicet, que quidem fit a demone, vel per
corporeos sensus visum, auditum, odoratum, gustum, tactum
si in presentia delicti fiat, vel, si in absentia, per memoriam, et
hic magis tentatio. Secundum est delectatio seu affectus eius qui
suggestum est, quando concupiscentia alius nos ad cogitandum de
faciendone rei concepte per sensum, et hic perficitur tentatio unde dicitur

Aplos. unus quisque tentatur a concupiscentia sua abstracte et delectat.
Tertium vero et ultimum est consensus, cum homo animadversus qui
suggestio proposuit, illud deliberato animo appetit, et tunc tunc
peccatum consumatur, quod est causa mortis spiritus animus, quia
dei gratia, que vita est animus, privatur, et demum damnationis gratia
in sanguis ignis accenditur, que est mors secunda. et hoc significat

Apoca. 21

Aplos quando subdit, deinde concupiscentia cum concupiscentia peccati
peccatum vero cum consummatum fuerit generaliter mortem. cuius rei
exemplum satis commodum et manifestum in primo paradiso habemus

gene. 2.

habemus gen. 2. ibi enim primum confederare est serpentis qui
a demone suggestionis, et factam mulieri suggestionem, que serpen-
talem adumbat. secundum secundum ipsius delectationem

verbum viri, per quem ratio significatur consensus, quem tandem
consumatio peccati et a paradiso eiectione continuo sequuta est

Adg. arg. Aug.

que cum ita certis certis serperis sint, satisque aperte ex serpens
conterit et ipsa experientia cooperum sit, hunc peccati formidat
accerrimum eius inimicum, quem vincere, quamvis forte sit malicia
dei gratia et auxilio, difficile tamen est, ut isti etiam ac pe-
viri sentiant et suis scriptis nobis testantur. Summa cura ac
assidua vigilantia hac in re nobis adhibenda est, si texti
qui nunquam cessat negotij multam nobis facescere neboriam actum
plum canere aliquando debemus, non enim coronati

quibus remedijs resistere possimus potestis huic inimico ac
illum debellare.

inquit Reptus, nisi q legitime certaverit. et om' familiaris
 diversis laqueis et fallacijs, ^{nobis insidiat} varijsq; ac
 remedia sunt nobis adhibenda. Ex multis autem que à S^{ctis}
 Patribus ponuntur, quatuor potissimum necessaria magis videntur
 quibus ab illius insidijs et laqueis libera^{ri} possimus -
 Primum, malorum occasiones fugere, ac peccandi opportunitatem
 quantum in nobis fuerit, vitare, personarū scilicet, loci, ac temporis,
ⁱⁿ latere igne namq; consistere, etiamsi fugidus sit, aliquando dissolu-
 tur, proverb. 6. nunquam potest homo abscondere igne in sinu
 suo, ut vestimenta illius nō ardeant. ^{etiam} et proximus periculo,
 diu tutus nō erit, nā qui amat periculum peribit in illo. per-
 assiduitatem etiam abo peccat homo, et sepe quos voluptas nō
 potuit in principio, assiduitas postea superavit. eccl. 9. vigine
 ne conspicias ne forte scandalizetis indecore illius, noli iricans p^{ro}ca
 iudicis civitatis, ne operaueris in plateis illiq, averta faciem
 tuam a muliere compta, et ne circumspicias spem alienam et
 ter spem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi
 ignis exardescit - vnde preceptum fuit Loti ut nadem à Sodo-
 ma, ^{et} illisq; ^{et} in respiciendis civitatibus fore fugeres, sed ab omni
 etiam circa regione discedere

2° etiam 2
 (cu dicitur est) et interior
 ysa. 6.
 Eccl. 3.
 eccl. 9.
 Gene. 19.

domus nra, dicitur de
 pulvis de fons, iua
 nei de plateis
 mi Seneca qui deponere
 mult desideria reo dicit,
 quaeq; cui dicitur fons
 et, et oculis et auribus ab
 his que reliqua avertat.

Tunc autem occasiones malorum feliciter fugiemus, si sensus
 nros diligentia custodiamus, per quos tanq; per fenestras
 ad animam nram nos ingreditur. hinc q. ascendit mos p fenestras
 nras, nigra est namq; sensuum curiositas, alacritas ac su-
 perbia, incertum libidinis, visus castitatis, ac cla-
 tionis, ^{fons} et oium malorum ^{fons} et origo.

Secundum remedium est, pravas cogitationes vitare, quibus
 etiam tanq; apertissimis instrumentis concupiscentiam demon-

considerationi, consueque quotidianae disquisitioni, emendationi, compo-
 sitioni, pars sua dies neganda non est, nam qui per consideratione
 et sanctae scripturae exempla ac oblectamina ad huius inimici pugnam
 arguam frequentia ^{suos} pericula non sepeperat, victoriam non sperat
 quia ^{salis} casu non arte pignat.

ps. 126.
 sapie. 8.

Ad demum ac uterque, cuiusque presentissimum remedium ^{longa} expe-
 rientia ac apta doctrina ^{et summa ad deum} stoicorum comprobatum, est iugis ad deum
 oratio, quia ut propheta dicit, nisi dominus custodierit civitatem
 frustra vigilat qui custodit eam. et sapiens sciuit quomodo aliter
 non possum esse continens nisi deus det. dei donum est conti-
 nentia, et ita nisi ab eo petatur, haberi nulli humanis viribus
 potest. Sicut autem illam dominus affluenter omni ex animo humili et
 vero et corde presenti. Inter multiplicis autem sanctae orationis effectus
 duos ^{est}, qui hac in re sunt nobis valde necessarii, vitiorum omnium
 expugnatione et ardore extinguit, nam sicut aqua ignis extingui-
 tur, ita concupiscentiarum vitiosarumque impetus oratione superatur
 in spirituali, potestate bello, sicut in corporali, de ^{suis} hostibus triumphat
 victoribusque replet, nam ab illa tanquam a dei flagello, tartareae fugiunt
 potestates. cuius rei frequentissima in sacris literis exempla extant,
 nihil enim sublimius, nihil potentius homine oratione excogitari
 in terris potest, pro quo deus ipse, cuius auxilium orans imploret,
 acriter contra ^{illos} inimicos pugnat et dimicat.

in cumm...

conclusio

Ad haec igitur remedia, qui seruo reconuertitur homo, potentis huiusque
 inimici humani generis inimici certissima a deo speret victoria,
 qua habita, totius decalogi custos facile existet. quia tamen
 haec concupiscentia a sui amore, quo, nihil magis charius est
 repugnat, originem trahit. huius omne studium nam, oes vires
 oesque nos conatus ad huc tendi sunt, ut ^{haec} pestilens radix a cordibus
 nostris penitus extirpetur, solaque regnet in cordibus nostris caritativa

808
1. Tim. 1.
1. cor. 13.

dia. ^{tas} que legis ad impletione hab, que finis percipi est et summa decaloga
que deo que dei sunt. hominibus aut que sunt hominibus, que
patiens est, benigna est, non emulatrix, non agit perperam, non
inflatur, non est ambitiosa, non querit que sua sunt, non iras-
citur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, non
gaudet cum viciis, quia suffert, omnia videt, omnia sustinet, que
ait thesaurus est, peccati de studio, vitulorum forma, omnis boni
mater, discipulorum dei ^{signaculum} singularis unigenitum, dei et suis unigenitum
~~regni celestis signaculum~~, vita eterna, et tandem deus et ipse est
qui sit creditus in seculis secula. Amen -

1. p. 4.

[Faint, mostly illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

309 244

Haymon super illud ad eph. 4. et ipse dedit quosdam
 quidem Aptos etc. inquit, fuerunt in primo die fidei
 evang. et prophete, pastores quoque et doctores, sum
 et modo in ecc. etc. et mox. denomine vero pastor
 et doctor interrogatus B. Aug. a Paulino respondit,
 unum esse pastorem et doctorem, pastor enim non potest esse
 nisi habeat doctrinam, qua pascat gregem sibi committum
 quod si caruerit doctrina, licet nomen habeat pastoris,
 caret tamen officio. Pastores autem et doctores ecclesie,
 quod unum est, sunt epi, presbyteri, alijque rectores
 et ministri ecclesie, qui tandem constituti sunt in opus
 ministerij, et in edificatione corporis Christi, donec
 occurramus omnes in virum perfectum et in unitatem
 fidei, et agnitionem filij dei, ideo constituti sunt
 pastores et doctores, ut corpus Christi edificarent, quod
 est ecclesia, que quotidie edificat. etc.

Item, super illud ephes. 5. membra enim sumus corporis eius,
 de carne eius et de ossibus eius sumus etc. duplici,
 inquit, intelligitur accipi potest, de carne et ossibus eius
 sumus, quod si vivit nos constamus ex carne et ossibus
 ita et ille verum corpus habet ex carne et ossibus
 aliter, in ecclesia sumus fortes in fide, in opere, in
 predicatione, qui designantur per ossa, ut fuerunt Apti
 martires, et modo epi ex prelati, et sunt infirmi, qui
 designantur per carnem, qui indigent sustentari a fortibus,
 sicut caro ab ossibus.

Idem, super eptam ad corinth. c. 12. in illis verbis
nunc aut posuit deus meba &c. quisquis, inquit, in
ecc^a est oculus, à deo et nō à se factus est oculus
&c. et paulò ante hæc verba dixerat, oculos corporis eorū
esse Aptos et prædicatores.

et inferius super illa verba, p^m posuit deus Aptos &c.
inquit, qui vice Chrj positi sunt in ecc^a, sicut autē
Aptos, obsecramus per Christum. 1. vice Chrj, recō aliam
mini deo. horū vice subrogati sumus epi, sed Apti
exprecepto dñi compellebant transire de regno in
regnum, epi vero suis in eccl^{is} auctoritate canonica
residere iubentur ob utilitatem sibi commissarū, Ita
phetas vocat, qui futura prædicunt, sicut Agabus, et
ipsi Apti, sive qui prophetarū dicta ediscunt, et
tores, qui parvulos erudiunt, gubernationes sicut
in prelatibus et regibus, epis aut dantibus.

Idem, eodem. c. super illud, et divisiones ministratorum
sunt, inquit. v. g. ut in epis, presbiteris, diaconis
et ceteris ordinibus, qui spū s. distribuente, ecclesie
ministri constituuntur, nō per propriam hominis delib
erationē, sed per spū s. efficientiam.

Idem, declarat illa verba. 1. cor. 5. ego aut affors
corpore, pns aut spū iam iudicavi eum, qui sic
operatus est, ut pns in noie dñi nri Jhu Chrj &c.
Vice illius cuius legatione fungor.

Haymon. super illud ad ephe. 4. et ipse dedit
 quosdam quidem Aplos Ep. Inquit, fuerunt in prima
 dio fidei euangeliste ^{profite} pastores quoque et doctores, sunt et modo
 in ecc. a. Ep. et mox. De nomine uero pastore et doctore in
 interrogatus D. Aug. a Paulino, respondi unum esse pastorem
 et doctorem, pastor enim non potest esse nisi habeat doctrinam
 qua pascat gregem sibi commissum, quasi caruerit doctrina,
 licet nomen habeat pastore, caret tamen officio. Pastores autem
 et doctores ecc. e. (quod unum est) sunt epi, presbiteri, alijque
 rectores et ministri ecc. e., qui tandem constituti sunt
 in opus ministerij, et in edificacione corporis Chrij, do-
 nec occurramus omnes in uirum perfectum, et in unitate
 fidei, et agnitione filij dei, ideo constituti sumus pastores
 et doctores, ut corpus Chrij edificent, quod est ecc. que
 quotidie edificat. Ep.

Idem super illud ephe. 5. membra. n. sumus corporis
 eius, de carne eius et de ossibus eius sumus Ep.
 Augustini, inquit, intelligit accipi pro, de carne et ossibus
 eius sumus, quod sicut nos constamus ex carne et ossibus,
 ita et ille uerum corpus habet ex carne et ossibus, aliter,
 in ecc. sunt fontes infide, in opere, in predicacione,
 qui designantur per ossa, ut fuerunt Aplos, martires
 et modo epi et presbiteri, et sunt infirmi qui designantur
 per carnem, qui in debent sustentari a fortibus, sicut
 caro ab ossibus.

paulo ante hęc verba,
dicit oculos corporis ecc.
eē dēptor et pēdicator.

Idem super eptas ad corinth. c. 12. in illis verbis, nunc
aut posuit deus membra etc. quisquis, inquit, in ecc^a est
oculus, à deo et nō à se factus est oculus. etc.
et inferuis super verba illa (p^m Aptom deus posuit) in
quit, qui vice chij positi sum in ecc^a sicut ait Aptom
officramus per dñm .i. vice chij, recōdita mīi deo, hōp
vice subrogati sum epī, sed Aptom ex pcepto dñi compellē
bant transire de regno in regnū, epī vero suis in ecclis
auctoritate cano^{ca} reficere videntur ob utilitatem sibi
comissas, Prophetas vocat, qui futura pcedunt, sicut
Agabus et ipī Aptom, sicut qui prophetas dicta ediferunt
dadores, qui parvulis erudunt et gubernationes, sicut
imperatores et regibus, epis aut ducibus .i.

Idem eodem. c. super illud, et divisiones ministra troni
sunt, inquit, .i. v. g. ut in epīs presbiteris, diaconis
bus, ceterisq; ordinibus, qui spū S^o distribuente,
ecc^e ministri constituunt. nō per proprias hominū
deliberationē, sed per spū S^o efficientiam.

Idem declarat illa verba. 1. cor. 5. ego aut absens corpo
re, pns aut spū iam iudicavi eum, qui sic operatus est
ut pns in noīe dñi nāshūctij. etc. .i. vice illius cuius lo
gatione fungor .i.

312

247

Idem super epist. ad corinth. c. 12. in illis verbis
 aut pariter dicit membra est. quisquis inquit, in oculis
 occultis, a deo et non a se factus est occultus. et
 et inferius superius illa (p. m. Ap. dicitur) in
 qua, qui vice epi pariter sunt in ecc. a vicis illis
 officium per dicitur. i. vice epi, et dicitur mihi dicitur, in
 me subrogati sunt epi, sed Ap. ex potestate sua accepit
 bene transire de regno in regnum, epi vero suis in ecc.
 ecclesiasticis cano. rebus ut videntur de vobis etiam
 comites, Propheta dicitur, qui futura prophetant, sunt
 regibus et epi. vici qui prophetant dicitur ecclesiasticis
 dicitur, qui pariter eruditione et gubernatione, et
 imperatores et regibus, epi aut dicitur.

Idem eodem. c. super illud, et dicitur non ministri
 sunt, inquit, v. g. ut in epi, regibus, et
 his, etiam et dicitur, qui ep. c. dicitur
 ecc. ministri constituantur, non per propriam
 collaborationem, sed per ep. c. officium.

Idem declarat illa verba. 1. cor. 8. ego aut abstinere
 re, qui aut ep. iam in dicitur, qui sic operatur
 utque in nota dicitur, et vice illius
 gubernare fructus.

818

no spm de mosi eo.
padoe. navarro. au
se de camino. f. ju
deora, m. b.